

является выражением культуры мировоззрения педагога и определяет его профессиональную педагогическую культуру.

Ключевые слова: учитель, педагогическая деятельность, профессиональная педагогическая культура, мировоззренческая культура личности.

Khayrullina J. A. Teacher's phenomena in context of outlook culture development of a human's personality.

It was analyzed the problem of outlook culture development of a human's personality in transitional society conditions and the influence of a Teacher on a process of forming the young personality. Provides a definition of culture philosophy teacher. The functions of teaching. Argues the position that methodological culture is an expression of culture and worldview teacher defines his professional teaching culture.

Keywords: Teacher, teaching activities, professional teaching culture, outlook culture.

Найчук А. В.

ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФІГУРАЦІЙ РАННІХ ДЕРЖАВ У РАМКАХ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

У статті на основі соціально-філософського аналізу розкриваються підходи до сутності й конфігурацій раннях держав. Представлені матеріалістична теорія щодо форм утворення держав з точки зору радянської методології, а також складові марксистської концепції ранньої держави. Демонструється наявність проблеми визначення сутності і функцій ранньої держави в сучасній науковій думці.

Ключові слова: рання держава, традиційне суспільство, первісне суспільство, рабовласницьке суспільство, феодальне суспільство, соціальні структури.

Проблема розуміння і трактування такого феномену, як держава, є однією із ключових і нескінченних пізнавальних об'єктів дослідження. За визначенням Х. Классена і П. Скальніка, «не існує якого-небудь визначення держави, яке б підтримувалося усією науковою спільнотою» [1, 3]. Особливо багато суперечностей викликають питання, пов'язані з проблемою «ранньої держави», уточненням зв'язку раннях державних структур з іншими структурами традиційних суспільств, межі яких визначаються неоднозначно [2, 27-44; 3; 4, 5-11].

Відповідно, метою дослідження є концептуальні підходи до сутності й конфігурації ранніх держав.

Проблеми утворення і сутності ранніх держав у радянській науковій думці тривалий час знаходилися під ідеологічним впливом марксистсько-ленінського трактування еволюційної теорії соціально-економічної формації. За встановленою схемою будь-яке дослідження повинно було відображати положення «універсального закону». Відтак усі соціальні структури, в тому числі й основи формування ранніх держав, які відносилися до різних культур поставали вельми схожими, або мало не ідентичними. Матеріалістична теорія розрізняє три форми утворення держави [5, 163].

Афінська держава – класична: держава виникає безпосередньо і переважно з класових протиріч, які існують у середині суспільства [5, 113]. Ф. Енгельс писав: «Виникнення держави у афінян є надзвичайно типовим прикладом утворення держави взагалі, тому, що воно, з одного боку, відбувається в чистому вигляді, без будь-якого насильницького втручання, зовнішнього або внутрішнього, – короткочасна узурпація влади Пісістратом не залишила ніяких слідів, – з другого боку, тому, що в цьому разі дуже високо розвинута форма держави, демократична республіка, виникає безпосередньо з родового суспільства і, нарешті тому, що ми в достатній мірі обізнані з усіма істотними подробицями цієї держави» [5, 115].

Римська форма держави, яка відрізняється тим, що родове суспільство перетворюється у замкнену аристократію, ізольовану від чисельної й безправної плебейської маси. Перемога останніх «підриває» підвалини родового ладу, на руїнах якого виникає «новий лад», тобто держава. В рамках «цього ладу розвивається вся історія Римської республіки з усією її боротьбою між патриціями і плебеями за доступ до посад і за участь в користуванні державними землями, з розширенням кінцею кінцем патриціанської знаті в новому класі великих землевласників і грошових магнатів, які поступово поглинули всю загальну власність розорених військовою службою селян, обробляли створені таким чином величезні маєтки руками рабів, обезлюднили Італію і тим самим проклали шлях не тільки імперії, але й її наступникам – германським варварам» [5, 125].

Германська форма держави виникає «як безпосередній результат захоплення великих чужих територій, для панування над якими родовий лад не дає ніяких засобів» [5, 163], а оскільки з цими завоюваннями не пов'язані «ні серйозна боротьба із старим населенням, ні більш прогресивний поділ праці», то родовий лад може існувати протягом цілих століть у «зміненій, територіальній формі у

вигляді «маркового» ладу і навіть на деякий час відновлятися в слабшій формі у пізніших дворянських і патриціанських родах» [5, 163-164].

Відповідно, Ф. Енгельс утворення держави вбачає не в певній силі «нав'язаній суспільству», не як «образ і дійсність розуму (за Гегелем)», а як «продукт суспільства на певному ступені розвитку», щоб «протилежності, класи з суперечливими економічними інтересами, не пожирали один одного і суспільства в даремній боротьбі» [5, 164]. Порівняно з родовою організацією, складовими елементами, які характеризують державу, є такі:

- територіальний поділ, який приходить на зміну «кровних уз» і є загальноприйнятим в усіх державах. Встановлення територіальної системи поділу населення розривало родові зв'язки і полегшувало зосередження влади в руках панівного класу, який знаходився в процесі формування [6, 15];

- встановлення публічної влади, яка існує в кожній державі, хоча могла й бути «майже непомітною в суспільствах, з іще не розвинутими класовими протилежностями» [5, 164]. Публічна влада – це виокремлений із суспільства апарат управління і примусу. До неї належать не тільки загони озброєних людей, але й придатки у вигляді тюрем та інших примусових закладів. Публічна влада проявляється також у законодавчій діяльності, тобто у встановленні юридичних норм, які постають на зміну звичаєвого права, у виконанні існуючих законів, охороні державної безпеки тощо. Проте державний апарат з'являється не відразу, і наявність усіх вказаних елементів державного апарату в сформованому вигляді не є неодмінною умовою утворення держави. На ранній етапах історії держави, коли іще не досяг значних результатів процес формування «антагоністичних класів», функції держави можуть здійснюватися примітивними органами державної влади, які переплітаються із залишками додержавної системи (військової демократії) [6, 16]. З цього приводу Ф. Енгельс писав: «Публічна влада посилюється в міру того, як загострюються класові суперечності в державі, і в міру того, як держави, що мають стосунки між собою, стають більшими і густіше населеними» [5, 165];

- податки, які направлені на «утримання публічної влади» [5, 164-165]. У результаті наділені публічною владою і правом стягування податків, чиновник стають як органи, що знаходяться над суспільством. «Вільної поваги», з якою ставилися до органів родового суспільства, їм недостатньо. Носії влади, які стоять над суспільством, повинні здобувати повагу до себе за допомогою виняткових законів, у

силу яких вони здобувають «особливу святість і недоторканість» [5, 165].

На основі формаційно-класового підходу вибудовує певні риси ранньої держави й О. Неусихін у концепції «дофеодального періоду», яка знайшла широке розповсюдження серед радянських науковців. Основою концепції служить нестабільність перехідних періодів від однієї формації до іншої. На думку О. Неусихіна, «під час таких перехідних періодів багато істотних рис суспільного устрою вже перероджуються, починають зживатися або цілком відмирають, разом з тим народжуються елементи наступної формації. Це переплетіння призводить до того, що протягом перехідного періоду елементи старого і нового часу синтезуються у вигляді особливої структури із властивими їй закономірностями розвитку» [7, 75]. Основну особливість цієї структури, відносно переходу від первісного суспільства до феодального, О. Неусихін вбачає з одного боку, в усе ще відсутності поділу суспільства за класовою ознакою, тобто за ознакою неоднорідності, з другого боку, ця структура вже не має ознак «первісного суспільства», тобто колективного ведення господарства і розподілу продуктів [7, 76]. Відповідно, науковець пропонує вживати поняття «держава» в двох різних, хоча і не пов'язаних один з одним змістах:

- держава як «надійно осілий» в окремії області або країні племінний союз;

- держава як форма політичної влади або верстви над іншими соціальними верствами.

У першому сенсі держава – це певне «політичне об'єднання» з більш-менш стійкою королівською владою, яка виникає в певних межах, але ще не окреслюється як виразник панування суспільної верхівки, а, як і раніше, продовжує відображати – поряд з інтересами верхівки – також і загальноплемінні інтереси (сакси VI-VIII ст. до французького завоювання). В іншому сенсі держава – із єдиноначальною королівською владою і започаткованим процесом класоутворення – ця влада все ще носить на собі слід свого походження з королівської влади попередньої стадії розвитку. Саме останнє визначення ранньої держави О. Неусихін пропонує характеризувати як «дофеодальну» державу, або оскільки «визначення з цього боку може завдавати певних незручностей, то замінити його терміном «варварське суспільство» [7, 85]. Водночас О. Неусихін зазначає, що «дофеодальний період» – поняття не хронологічне, а стадіальне, як стадія розвитку він знаходиться між родоплемінним і ранньофеодальним устроєм. Проте не усякий суспільний устрій, який

передував феодальному, є дофеодальним. Зокрема, таким не може визначатися рабовласницький устрій, тому що він становить особливу класову суспільну формацію, а «дофеодальний період» не є окремою суспільною формацією через те, що суспільні формації можуть «бути або класовими, або безкласовими» [7, 86]. Тобто, за О. Корсунським, «варварська» або «дофеодальна» держава – політична форма такого суспільства, в якому процес розвитку феодальних відносин знайшов своє завершення [6, 17].

Таким чином, у межах панівної в радянській методології теорії утворення держави безпосередньо пов'язане з класовим поділом, де остання виступає як публічна політична влада, яка розповсюджується на все суспільство і опирається, при необхідності, на засоби та міри примусу (держава рабовласників для придушення рабів, феодальна держава – органом дворянства для придушення кріпаків і залежних селян і т. д.).

Однак сьогодні науковці висловлюють сумнів у правомірності використання такого розуміння ранніх держав традиційного суспільства, до яких, згідно з формаційним підходом, належать рабовласницька або феодальна держави. Так, відносно територіального фактору А. Коротаєв звертає увагу на те, що більшість доіндустріальних держав-імперій склалися з окремих держав зі своєю політиєю [8, 265-291]. І. Вейнберг у праці «Давньоєврейська держава: ідея і різноманітність», аналізуючи іудейську державу, приходять до висновку, що за весь час свого існування вона зберігала родоплемінну структуру, поєднуючи її з територіально-адміністративною структурою [9, 308]. Відповідна ситуація вибудовувалася й у давньому Китаї, як зазначає А. Бокшанін: «Зважаючи на неоднорідність державного утворення Шан, різна була і структура державного управління яка формувалася. Досить чітко виділялося дві зони – внутрішня («ней фу»), безпосередньо підконтрольна шанському правителю, і зовнішня («вай фу»), керована за допомогою місцевої племінної верхівки [13, 236]. Вищезазначені тенденції характерні й для ранньої держави середньовічної Європи. Елементи ранньої територіальної організації, як зауважив С. Санніков, були характерні і для додержавних германських суспільств, проте «перехід від етнічного до територіального принципу адміністративного поділу в епоху раннього середньовіччя Європи є швидше виключенням, характерним для окремих держав (наприклад, вестготського королівства VII ст. н. е.), аніж загальним правилом» [14], і відповідно, потребує уточнення в контексті розвитку кожної окремої держави. Так, С. Васюгін вважає, що англосаксонські

королівства «ймовірно тільки у VII ст. трансформувалися з племен під управлінням вождів у ранні держави» [15, 57]. Разом з тим С. Санніков на основі джерельної бази доводить, що й пізніше, в кінці IX ст., «король Уессекса Альфред подає себе в офіційному документі «королем західних саксів» (Westsaehna cyning)» [16].

Щодо публічного управління, то М. Крадін зауважує, «що держава – це не просто сукупність суб'єктів, які управляються суспільством. Особи зайняті управлінськими обов'язками є скрізь: в ірокезькому племені, грецькому полісі, африканському вождестві... Проте про державність можна говорити тоді, коли з'являються так звані функціонери – особи, виконуючі спеціалізовані обов'язки тільки в певній галузі управління» [10, 207-208]. Ця когорта управлінців, за М. Вебером, «отримала остаточну перемогу в розвинутих державах у XVI ст.» [11, 500], і взагалі, як констатує науковець, «держава», як політичний інститут з раціонально розробленою «конституцією», раціонально розробленим і зорієнтованим на раціонально сформульовані правилами, на «закони», управління чиновників-спеціалістів в цій істотній комбінації вирішальних ознак відоме тільки Заходу, хоча початки цього всього були й в інших культурах [15, 34]. Щодо силових структур (армія, охорона правителя тощо), то вони, на думку Л. Грініна, були нерегулярними, оскільки достатньо було ополчення, як, наприклад, в «Одріському царстві у Франції (Балканський півострів) коли військо збиралося при необхідності» [17, 32; 18, 25]. У цьому контексті Дж. Себайн і Т. Торсон зазначають, що «у квітучих і незалежних містах, таких, як, скажімо, Мілет, життя і побут громадян залежали переважно від їхньої власної узгодженої діяльності... Жоден далекий монарх не мав влади над долею мілетців, навіть наслідки війни залежали переважно від вміння і дисципліни солдатів-громадян» [21, 31].

Не менш дискусійним залишається третя складова марксистської концепції ранньої держави – податки. Причини цієї ситуації М. Грінін вбачає в наступному.

По-перше, податки важливо відрізнити від данини, подарунків тощо. Разом з тим податки досить часто замінювалися примусовою працею. В. Балух, характеризуючи «гомерівську Грецію», писав: «Під час законотворчих свят басилей здійснював жертвоприношення богам і молив про блага і процвітання для всієї общини. За це народ зобов'язаний був шанувати царів подарунками та найбільшими ділянками при передачі громадської землі і т. п. Формально подарунки вважалися добровільними пожертвами чи маною, яку басилей отримував від народу як винагороду за військову доблесть чи за

справедливість у судовому процесі. Однак на практиці цей старовинний звичай нерідко давав у руки басилея привід для вимагань «на законній основі» [20, 279].

По-друге, в певних випадках громадяни або піддані не оподатковувалися, податки сплачували торговці, іноземці або негромадяни.

По-третє, податки досить часто були не регулярними і екстраординарними. Г. Верещагін, розглядаючи питання політики податків у Давній Греції зазначає, «що податкову систему Давньої Греції важко зрозуміти, якщо розглядати її як відображення особливого буття громадян в VII-III ст. до н. е. В афінській державі не існувало прямого і постійного податку, і великі суми на державні потреби виплачувалися в результаті разового державного займу. Також засоби на суспільні витрати надходили від митного збору, податків від іноземців тощо [22, 391].

По-четверте, податки могли взагалі бути відсутніми, адже уряд мав інші джерела доходів, такі як монополія на певні види торгівлі (включаючи зовнішню) або на певну діяльність (видобуток солі, розробка корисних копалин); особливі землі і території, податки з яких йшли на утримання правителя, регулярна данина і контрибуція із підкорених народів тощо [17, 34]. Прикладом зазначених податків може слугувати кабальне оподаткування союзників Афін під час Пелопоннеської війни, а також «Капітулярій про помістя» (*Capitulare de villis*) – інструкції Карла Великого з управління королівськими «вотчинами», в яких регламентувалося «задоволення королівського двору» [23, 337; 24, 252-264; 17, 34].

Отже, поряд із редистрибутивними механізмами і даниною податкової системи, а також інших рис ранніх держав не завжди прослідковується в традиційному суспільстві марксистська тріада [25, 26, 29].

Слід зазначити, що А. Глебов, аналізуючи державність у середньовічній Європі взагалі вважає, що регулятивне оподаткування не властиве раннім державам [26, 13]. С. Васютін зауважив, що «погляд на державну владу як на інститут, в якому узагальнено право на використання сили, навряд підходить до Середньовіччя» [15, 56], і поєднуючи підходи «марксистів» та «антропологів», виділяє наступні риси ранніх держав:

- перехід від етнічного до територіального принципу адміністративного поділу;
- поява поряд із редистрибутивними механізмами і даниною податкової системи.

- зі складу дружини і родичів правителя, представників церкви, великих землевласників тощо формується примітивний апарат управління (центральний і провінціальний);

- письмова фіксація звичаєвого права з підкресленою роллю правителя.

В Європі становлення держави супроводжувалося прийняттям християнства (державної ідеології, яка об'єднувала етнічно розрізнені кланові групи і носила сакральний характер верховної влади).

Збереження додержавних інститутів (зібрання сотень, суд) і формалізація загальноплемінних зборів з їхньою поступовою підпорядкованістю королю і його оточенню.

Влада розглядається як власність сім'ї правителя, тому всі чоловіки, представники королівської сім'ї, сприймалися як носії влади, що призводило до міжособних конфліктів, але дозволяло забезпечувати спадковість влади у рамках одного клану (або сім'ї) [15, 56].

Відповідно, проблеми сутності і функцій ранньої держави, за визначенням І. Честнова, у сучасній науковій думці мають досить широкий діапазон. Від поєднання суспільства з локальною спільнотою на основі концепції Ф. Тьоніса (Gesellschaft – Gemeinschaft), і навпаки, стверджується (Ж. Бурдо), що держава виникає приблизно у XVI ст. з «перемогою обмінних відносин» [27, 3]. Е. Саутхолл, акцентуючи увагу на «політичних санкціях», що «сприяли централізації держави», водночас звертає увагу на те, що багато науковців володіють централізованим баченням. Вони відають поглядом із центру і ніколи по справжньому не «були на периферії». Більшість західних дефініцій (Ленські та Мак-Айвер в політології й соціології, Надаль в антропології) виходять з припущення, що держава централізується, що вона за своєю природою здійснює верховну владу за допомогою монополії на використання сили в межах чітко визначеної території, на яку вона претендує і яку вона контролює. Це припущення виникло насамперед через манеру перебільшувати роль монархів і керівників держав, а також через безперечне удосконалення методів контролю, побудованих на зростанні соціальної і економічної інтеграції та здійснюваних за допомогою покращення озброєння комунікацій і технологій в загальному. Звідси необхідність у додатковому розумінні сегментарної держави [28, 132].

Таким чином, проблема сутності й структуралізації ранніх держав залишається відкритою і потребує подальшого дослідження. Фундаментальні принципи організації держави, що позиціонували на початкових стадіях моделювання соціально-політичного устрою,

продовжують відігравати ключову роль у кореляції держав глобалізаційного світу. Плюралізм теоретичного осмислення сутності державного устрою детермінує варіативність інтерпретації ознак державного формату оптимізації суспільних відносин. Зміст соціально-філософського аспекту дослідження держави підкреслює необхідність абстрагування від одновекторної лінії вивчення процесу державного конструювання, що значно обмежує дослідницький потенціал цієї проблеми, а потребує комплексного аналізу, здатного охопити увесь спектр державного функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Claessen H., Scalnik P.* The Early State: Theories and Hypotheses // *The Early State*. – The Hague, 1978. – P. 689.
2. *История Востока: В 6 т. / [Отв. ред. В. А. Яковсон].* – М.: Восточная литература, 1997. – Т. 1: Восток в древности. – 688 с.
3. *Заблоцка Ю.* История Древнего Востока в древности (От первых поселений до персидского завоевания: [текст]/ Ю. Заблоцка, [пер. з полск.] М.: Наука, 1989. – 415 с.
4. *Кучма В. В.* Государство и право Древнего мира и Средних веков: в 2-х частях / В. В. Кучма. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 2001. – 548 с.
5. *Маркс К.* Твори / К. Маркс, Ф. Энгельс. – К.: Вид-во Політичної літератури України, 1964. – Т. 21. – С. 23-171.
6. *Корсунский А. Р.* Образование раннефеодального государства в Западной Европе / А. Р. Корсунский. – М.: Изд-во Московского университета, 1963. – 186 с.
7. *Неусыхин А. И.* Дофеодальный период как переходная стадия развития от родоплеменного строя к раннефеодальному / А. И. Неусыхин // *Вопросы истории*. – 1967. – № 1. – С. 74-87.
8. *Каратаев А. В.* От вожества к племени? (Некоторые общие тенденции эволюции южноаравийских социально-политических систем за последние три тысячи лет / А. В. Каратаев // *Ранние формы социальной организации. Генезис, функционирование, историческая динамика* / [ред. В. А. Попов]. – СПб.: Восточная литература, 1996 – С. 265-291.
9. *Вейнберг И. П.* Древнеевропейское государство: идея и реальность / И. П. Вейнберг // *Государство на Древнем Востоке. Сборник статей* / [Под ред. Э. Грантовского, Т. Степушной]. – М.: Восточная литература, 2004. – С. 300-310.
10. *Крадин Н. Н.* Эволюция государства и его роль в историческом процессе / Н. Н. Крадин // *Историческая психология и социальная история*. – 2002. – № 1. – С. 205-212.

11. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения / [пер. с нем. сост. общ. ред. и послеслов. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденко]. – М.: Прогресс, 1990. – С. 491-577.
12. Вебер М. Предварительные замечания / М. Вебер // Избранные произведения / [пер. с нем. сост. общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. К. П. Гайденко]. – М.: Прогресс, 1990. – С. 32-43.
13. Бокщанин А. А. Сложение государственно-административных институтов в Китае (эпоха Шан-Инь, XVI – середина XI вв. до н. э.) / А. А. Бокщанин // Государство в истории общества (к проблеме критериев государственности) / [2-е издание, исправленное и дополненное. Вступ. сл. Д. Н. Лелюхина и Ю. В. Любимова]. – М.: Институт востоковедения РАН, 2001. – С. 233-258.
14. Санников С. В. К вопросу о становлении раннего государства (на примере раннесредневековой Европы): [Электронный ресурс] / С. В. Санников. – Режим доступа до Статті: [http://jotunheim.narod.ru/early state.pdf/](http://jotunheim.narod.ru/early_state.pdf/)
15. Васютин С. А. Основные этапы трансформации политических структур «дофеодальных варварских обществ» в эпоху Великого переселения народов и раннего средневековья / С. А. Васютин // Средние века. – 2007. – С. 34-65.
16. Фрагменты кодекса короля Альфреда (предисловие, перевод и комментарии С. В. Санникова) / С. В. Санников // История государства и права. – 2009. - № 20. – С. 2-7.
17. Гринин Л. Е. Государство и исторический процесс. Эпоха формирования государства: Общий контекст социальной эволюции при образовании государства / А. Е. Гринин. – М.: КомКнига, 2007. – 272 с.
18. Златовская Т. Д. Возникновение государства у фракийцев VII-V вв. до н. э. / Т. Д. Златовская. – М.: Наука, 1971. – 208 с.
19. Ковалев С. И. История Рима: [курс лекций] / С. И. Ковалев; [под. ред. Э. Д. Фролова]. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1986. – 743 с.
20. Балух В. О. Історія античної цивілізації: у 3-х т. / Балух В. О. – Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги»», 2007. – Т. 1. Стародавня Греція. – 656 с.
21. Себайн Джордж Г. Історія політичної думки / Г. Джордж Себайн, Л. Томас Торсон. – К.: Основи, 1997. – 838 с.
22. Верещагин С. Г. Политика налогов Древней Греции [Электронный ресурс] / С. Г. Верещагин // Евразийский международный научно-аналитический журнал. – 2006. – № ½ (17-18). – С. 391-396.
23. Античная Греция. Проблемы развития полиса: в 2 т. / [ред. кол. Е. С. Голубцова, Л. П. Маринович, А. И. Поплавская, Э. Д. Фролов]. – М.: Наука, 1983. – Т. 1. Становление и развитие полиса. – 423 с.

24. Капітулярій про помістя // Історія західноєвропейського Середньовіччя: хрестоматія / [упорядник М. О. Рудь]. – К.: Либідь, 2005. – С. 252-264.
25. Крадин Н. Н. Современные данные о происхождении государства / Н. Н. Крадин Вестник НГУ. – Новосибирск, 2005. – Т. 4. – Вып. 1. История. – С. 23-32.
26. Глебов В. Г. О некоторых особенностях раннесредневековой государственности в Европе / В. Г. Глебов // Власть, общество, индивид в средневековой Европе / [сост. О. С. Воскобойников]. – М.: Наука, 2008. – С. 11-19.
27. Честнов И. Л. Природа и этапы развития государственности / И. Л. Честнов // Правоведение. – 1998. – № 3. – С. 3-11.
28. Саутхолл Е. О возникновении государств / Е. Саутхолл // Альтернативные пути цивилизации: [кол. монография] / [под. ред. Н. Н. Крадина, А. В. Коротяева, Д. М. Бондаренко, В. А. Лынский]. – М.: Логос, 2000. – С. 130-136.

Найчук А. Генезис социально-политических конфигураций ранних государств в рамках социально-философского дискурса.

В статье на основе социально-философского анализа раскрываются концептуальные подходы к сущности ранних государств. Представленная материалистическая теория относительно форм образования государств с точки зрения советской методологии, а также составляющие марксистской концепции раннего государства. Демонстрируется наличие проблемы определения сущности и функций раннего государства в современной научной мысли.

Ключевые слова: ранние государства, традиционное общество, первобытное общество, рабовладельческое общество, феодальное общество, социальные структуры.

Najchuk A. Genesis of socio-political configurations of early states in the frames of socio-philosophical analyses.

This article deals with conceptual approaches to the essence of early states on the base of socio-political configurations. Submitted materialist theory about the forms of education from the perspective of the Soviet methodology, as well as components of the Marxist concept of the early state. Demonstrates the problem of determining the nature and functions of the state in early modern scientific thought.

Key words: early states, traditional society, primitive society, slaveholding society, feudal society, social structure.